

Anul 2.

15/28 Decembrie 1905.

Nr. 6.

Reuniunea învățătorilor români

dela școalele populare confesionale ortodoxe

din protopresbiteratele

Arad, Chișineu, Șiria, Borșineu, Buteni, Radna și
Hălmagiu.

Organ periodic oficios

redactat

din încredințarea comitetului reuniunii de

Iosif Moldovan

vice-președinte.

Edițiunea Reuniunii.

Abonamentul 5 coroane pe an.

Apare odată pe lună.

Arad, 1905.

Tiparul tipografiei diecesane greco-orientale române.

„Reuniunea învățătorilor“

organ oficios

apare odata în fiecare luna

Abonamentul anual e 5 cor.

se solveste anticipative la adresa casarului reuniunei *Iulin Groșorean* învățator în Galsa p. u. *Világos*.

Manuscriptele

sunt a se adresa redactorului *Iosif Moldovan* director școlar în Arad Piața Tököly Nr 8.

Rugăm pe tot românul de inimă, a sprigină acest organ al școalelor române.

Ofertele mărinimoase, pentru fondul de editare al organului nostru, sunt a-se trimite la adresa casarului reuniunii.

Onoratele redacțiuni sunt rugate a ne trimite foile în schimb. Foile primite le păstrăm pentru biblioteca reuniunii.

Anunțuri se fac în mod foarte răstrâns și să plătesc anticipative: șirul 50 fil. Jumătate pagina: 12 cor. O pagină întreagă: 20 cor.

„Un început primejdios

de

Vasilie Goldiș“.

Acest titlu înfiorător din fruntea primarticolului publicat în Nr. 46 al organului oficios al diecezei noastre „Biserica și Școala“, în primul moment ma umplut de groază. Mă gândeam la câte toate, la ruina materială a credincioșilor și emigrările în America; la slăbirea credinței și trecerea la secte; la pierderea școalelor confessionale, toate, toate îmi trecură prin minte și în conștiința datoriei, gata de a sări în calea primejdiei ce ne amenință, îmi adunai toate forțele istovite de morbul în urmarea căruia eram supus unei cure medicale, să cetesc, să văd și să cunosc primejdia asupra căreia ni se atrage atențiunea de către primul funcționar al diecezei.

Și cetind, involuntar mi se reînprospetează în memorie „Controla“ din Timișoara. Deprins fiind a scoate din „Biserica și Școala“ învățături și povești bazate pe virtuțile creștinești, nu-mi venea să cred ochilor că așa ceti această foaie bisericească. Întorsă-i din nou pagina, ca să văd încă odată titlul foii. — Și convingându-mă că într-adevăr „Biserica și Școala“ o am în mână, fără voiă esclama: *Acesta într-adevăr este un început primejdios de Vasilie Goldiș!...*

Dar să uu aducem în încurcătură pe cetitori. Dl secretar conzistorial, nu în stilul prin care s'a pronunțat „Biserica și Școala“, și în care se atentează la cinstea unor învățători cari în decurs de un pătrar de secol au făcut servicii bune bisericii și neamului; nu în aruncarea cuvintelor ofensatoare: prost, obraznicie, minciună, veninos, intrigă etc., vede începutul primejdios, ci într'un articol nevinovat apărut în Nr. 5 al organului reuniunii noastre învățătoarești sub titlul „Desconziderarea corpului învățătoresc“, în care nu să atentează la cinstea nimănui, ci se arată unele defecte din viața noastră constituțională.

Dar Dl secretar nici nu aveă intențiunea de a ne convinge despre netemeinicia defectelor afirmate în sus amintitul articol și despre credința greșită a autorului aceluia, el să nizuește cu ori-ce preț a arată de primejdios organul reuniunii și pe redactorul său, spre care scop scoate și aduce în legătură pasage de natură cu totul contrare, ba chiar și afaceri ce nu stau în nici o legătură cu articolul incriminat de D-sa.

E foarte evident, nu dragostea cea foarte apostrofată, nici interesul ce-l poartă față de soartea școalelor noastre, la îndemnat pe dl Goldiș a face alarmul de primejdie, ci — crezând de binevenit momentul — dorul de răzbunare la scos din vizuină.

Ni se pare că se caută nod în papură și papura de astă dată suntem noi și organul reuniunii.

Dacă organul reuniunii invoalvă în sine primejdie, Venerabilul Conzistoriu, la o simplă propunere a D-lui secretar, poate opri editarea și a încetat primejdia. Aceasta o știă și dl Goldiș. La ce a trebuit dară alarmul de primejdie în foaia oficioasă. Și iată ghiarele din sac: Trebuie depopularizat cel-ce-stă în fruntea organului și mai bine zis în fruntea reuniunii.

Apoi tot atâta rău să ne dee bunul Dumnezeu!

Dar să trecem acum la analiza spețială a articolului de alarm.

„*Lucrurile bune numai prin bună înțelegere să pot face, zizania, cearta surpă nu zidește* să zice în primul pasagiu al articolului de sub întrebare. Suntem de acord și liniștiți în conștiință că nu am făcut și nu am intenționat cearta, îndrăsnim a întrebă pe dl Goldiș, că oare D-sa, cu cuvinte scoase din fundul dicționarului său, dorește să facă lucru bun?

„*Trecem prin timpuri grele*“... zice mai departe dl Goldiș, „om cu minte sănătoasă trebuie să înțeleagă că în astfel de timpuri toți fiii buni ai bisericii și neamului nostru nu cearta, nu neînțelegerea, ci buna înțelegere trebuie să o caute“. — Oare dl Goldiș nu vede că în acest pasagiu își contrazice? Bună înțelegerea o caută Dsa, atunci când în ton atât de josnic vorbește cu învățătorii poporului român, sau chiar și numai cu o parte din ei, fie aceia chiar și greșiți. Biserica, a cărei foaie s'a profanat prin cuvintele adresate corpului învățătoresc, ne învață, să străduim a mântui din rătăcire pe fratele nostru greșit, iar D-sa folosindu-se de scutul ce îl are dela biserică, vine să împrăstie turma și să propage ură contra fratelui, — care după credința D-Sale a greșit, făcând un început primejdios.

„*Că nu este timpul acum pentru vanități și deșertăciuni și ambițiuni, ci este timpul care reclamă cea mai serioasă și cea mai armonioasă conlucrare*“.

Dar când s'au făcut candidările la Congres, de ce nu a-ți chemat și pe învățători la înțelegere și la conlucrare serioasă și armonioasă. Ori aceștia au numai să urmeze orbiși dorințelor D-voastră și atunci când să văd delăturați și desconziderați?

De altcum D-l Goldiș zice că e minciună neîndreptățirea și desconziderarea corpului învățătoresc. Apoi procedura de a consulta asupra dreptului — care este și al nostru — fără noi, nu denotă neîndreptățire și desconziderare? Apoi întreg articolul de sub întrebare și tonul folosit în el, nu comentează punctul nostru de vedere?

Și apoi ce curent primejdios vedeți D-voastră în împrejurarea că învățătorii pe căi constituționale se încearcă ași eluipa dreburile lor? la arătați-ne un singur caz, în care ne-am fi folosit de mijloace neiertate, sau măcar și numai de o procedură sălnică și de un ton ca al D-voastră. Să nu să creadă însă că retirăm de intimidarea ce voiți să ne-o faceți prin scrieri de asemenea natură, nu! ci după zisele sfintei scripturi: *vom bate, până ni se va deschide*, și dacă nu va putea intra învățătorimea în sinoade și congrese azi, cu concursul D-voastră, va intra în viitorul apropiat contra voinței D-voastră, în urmarea dreptului ce și-l vor eluipa pe căi constituționale, cinstite, de cari să vede dl Goldiș poartă atâta groază, în cât vede *un început primejdios*. Noi însă zicem că este folositor, pentru că om cu minte sănătoasă, nu poate presupune că învățătorii, cari până aci numai cinstite au făcut bisericii și neamului, vor fi spre răul și primejdia bisericii și școalei în Congres.

Vezi dară d-le Goldiș, că curentul pornit din partea noastră nu este primejdios bunei înțelegeri, dacă nu se vor afla oameni, cari buna înțelegere o fac pendentă dela împrejurarea că îi vom lăsa să graseze chiar și pe conta neîndreptății noastre, adică numai dacă îi vom alege tot pe ei, iar noi să fim modești și fără ambițiune. Dar să ferească D-zeu dascălii neamului românesc de asemenea recetă, pentru că atunci când nu ne vom ști ambițiunea de chemarea noastră, numai de desconziderarea lumii vom fi demni.

Suntem acuzați că cu intenție vădită, cu sistem începem a agita învățătorimea, și ni se prorocște că scopul final nu poate fi sprc binele școalei confesionale și a învățătorilor săi, pentru că aceasta nu să poate ajunge prin atârări, prin ceartă și neînțelegeri. Dar cine atâta? Acela care prin abnegațiune, desconziderând interesele sale personale să supune dorinței generale și răvnește a câștiga cinstite corporațiunei din care face parte, ori cel-ce într'un mod atât de vădit voiește se răsvrătească ceata dascălilor români, atâta pe unul contra altuia?! Cine voește ceartă și neînțelegeri? Noi cari pe cale cinstită voiam a atrage atențiunea societății asupra noastră și asupra nedreptăților ce ni se fac — cu scop de

a să sana răul și a sista nemulțămirea, ori aceia cari tipă ca din gura șerpelui, pentru-că îndrăznim a spune pe față ce ne doare?

Oameni cu bună-voință față de învățători și școala română, să bucurau văzând că li se dă ocaziune a cunoaște durerile corpului învățătoresc *în aceste timpuri de grea încercare pentru școala confesională* și cunoscând rana să nizuiau a o lecuî în interesul cel mare a neamului românesc.

Dar Dl Goldiș, în dragostea lui cea mare și nefătărită față de dascălii români, face ca mama cea rea, care să supără pe fiul său pentru-că îndrăznește a plânge când il doare ceva. Apoi aceasta nu-e dragoste D-le Goldiș!

Rea voință să vede și din împrejurarea când se aduce în legătură cu articolul despre desconziderarea corpului învățătoresc, o știre senzațională scoasă dela finea foi noastre din rubrica „Informațiuni”, unde e vorba de arădicarea salarelor învățătoresți la școalele confesionale din Neoplanta. Această știre am scoso din „Tribuna”, dar de altcum am cetit-o în aproape toate foile din patrie și fiindcă ne privește și pe noi, am publicat-o și în organul nostru. Zice Dl Goldiș că știrea și articolul despre neîndreptățirea învățătorilor stau în strânsă legătură. Noi mergem mai departe și zicem că toate cele publicate în organul nostru stau în strânsă legătură, precum și trebue să stee într'un organ de specialitate bine redigiat, căci doară au să formeze baza unei clădiri spirituale la care țintim cu editarea organului, un monument care să facă fală neamului românesc.

Dar să nu fim acuzați iarăși de immodestie, încetăm cu de aceste și trecem la firul întrerupt. Te doare Dle Goldiș că am apostrofat la sfârșit: „Când vom avea și noi atari bărbați în corporațiunile noastre bisericești!” E drept că aceasta este spusă cam în general, cu toate aceste noi am crezut că vor simți-o numai cei cu musca pe căciulă. Să poate că am greșit, pentru ce cerem scuzele dela toți cei neîndreptățiți.

Ar face bine însă Dl Goldiș, să nu ne certe, ci să ne numească bărbații, fie chiar dela introducerea constituției noastre bisericești și până azi, cari au arădicat cuvântul în cutare corporațiune bisericească să propună arădicarea salarelor învățătoresți, sau să facă vre-o propunere cu privire la aflarea unui mijloc pentru îmbunătățirea sortii învățătorilor și dacă cu bunăvoință ni se va prezenta asemenea muritori, revocând cele susținute, vom îndumnezeii pe mării nostrii protectori.

Înțelegem și cunoaștem noi situațiunea și știm că Căcărăul, Mineadul, Nadalbeștul și alte asemenea comune, nici pe lângă cea mai mare bunăvoință nu vor putea arădica salarele învățătorilor peste minimalul de 600 coroane, și nici nu pretendem impo-

sibilități. Dar când Pecica, Nădlacul, Șeitinul etc. etc. comune cari nici nu au arunc cultural, fără piedecă reduc salariile învățătorilor dela 1800—2000 la 600—800 coroane, trebuie să vedem neîndreptățire. Și apoi dacă și aceasta s'ar fi făcut cu intențiunea de a înmulți, din salariul redus, numărul școalelor și s'ar fi intenționat ușurarea sarcinei învățătorilor, am mai zice; dar când vedem și azi în școala unui învățător salarizat su 600—700 coroane 100—140 elevi, trebuie să susținem și să vedem neîndreptățirea noastră.

Apoi sărind ca țarca din par în par, să apucă Dl Goldiș de adevărata cauză ce la întâpat și zice, că articolul despre desconsiderare s'a scris din incidentul, că un învățător a candidat într'un cerc electoral din dieceza Aradului la deputăția în Congresul național-bisericesc și n'a reușit. Aceasta a nimerit-o, pentru că această ocaziune am aflat-o de mai potrivită pentru a arăta lumii marea neîndreptățire ce se face corpului învățătoresc. Să o știe însă Dl Goldiș, că respectivul candidat a reprezentat dorința învățătorilor din acel cerc, și că acela, pentru că a împlinit dorința tovarășilor săi de muncă, a trebuit și trebuie încă și azi să întimpine înfruntări nedemne, ba chiar și amenințări de estărpire, iar aceasta încă nu este altceva de cât desconsiderarea corpului învățătoresc.

Să mai încearcă Dl Goldiș să ne ironizeze, arătându-ne cum ne-am făcut de râs, susținând că de aceia nu au dascălii români salar de 1600 coroane, fiindcă nu sunt reprezentați în corporațiunile noastre bisericești, și că nu am băgat de seamă că cei ce au arădicat salariile din Neoplanta au fost advocați. Ba da Dle Goldiș, cu toate că D-Ta în marea iubire și dragoste ce o ai față de noi, precum și în interesul armoniei și buneî înțelegeri, voiești a ne arăta lumii cât se poate de monstruoși și imperfecti; noi am știut-o, dar D-Ta nu voiești să înțelegi, că numiți advocați sunt oameni cari știu prețui școala și pe învățători, să știu însufleți de neamul lor, știu că arădicând pe învățători, contribuiesc la arădicarea neamului. D-Ta nu vezi întrânșii corbi albi pe cari îi admiră lumea în toate organele de publicitate și i-am admirat cu tot dreptul și noi. Și dacă prin notița redacțiunii i-am adus în legătură cu bărbații din corporațiunile noastre bisericești, nu am făcut-o cu intențiunea de a ofenză, ci pentru ai ambiționă pentru asemenea fapte și pe ai noștrii, știind că între împregiurările de azi, viața — mai vârtos pe la orașe — unde chiar și oficianții cei cu salare și venite de 4000 5000 cor. cer și își votează adause grase pentru asigurarea subzistenței, și știind și aceia că nu poți aștepta spor dela un învățător care din cauza salariului mizer nu-și poate susține familia.

E caracteristică împrejurarea cum să fortează a se arăta, că redacțiunea organului nostru vrea să infiltreze în învățătorimea noastră convingerea, *„că această învățătorime este desconziderată și că interesele ei sunt puse în mâinile astorfel de bărbați cari nu au pricepere, nici tragere de inimă pentru binele învățătorului confesional“*; apoi *„că afirmarea despre desconziderare precum și fiecare cuvânt al articolului este minciună“*.

Să nu ne folosim de alesele cuvinte a-le Dlui Goldiș, noi vom zice: că intențiunea ce ni se atribue este scornitură nebazată, pentrucă în întreg articolul de sub întrebare nu s'a afirmat așa ceva. Nu ne-am exprimat neîncrederea față de bărbații aleși ai națiunei pe cari D-Sa intenționează ai înstrăina față de noi și de cauza pe care o servim și aceasta nici nu am putea să-o susținem, pentrucă aceia nu ne neîndreptătesc; ci am înțeles pe aceia cari la alegeri mișcau toate petrile, ca dascălii, respective candidatul lor să nu poată ajunge ales; și cu deosebire contra acelora, cari au îndrăzneala a ne descalifica și a ne trage la îndoială chiar și iubirea de neam; apoi față de cari în fața noastră zi de zi înzultă pe mai mari și binefăcătorii noștri, și în sfârșit față de aceia cari să trudesă cu orice ocaziune a detrage câte ceva din îndreptățirea noastră și din motive de asemenea natură ne adresează și să trudesă a ne înzeștră cu epitețe și atribute de cari este împodobită și această scriere la adresa noastră.

DI Goldiș să trudește a combate ideia despre neîndreptățirea noastră prin o citațiune a stilului înfrumșetăt din reprezentațiunea Episcopatului bisericii gr.-ort. române adresată Ministrului în afacerea legii Berzevițiane, în care la punctul privitor la salarizarea învățătorilor se zice: *„cu bucurie salutăm nobila nîzuință a Excelenței voastre ca să se îmbunătățească starea învățătorilor, pe cari cu drept cuvânt îi putem numi cei mai mari binefăcători ai omenimei.“*—Prin aceasta însă nu sau combătut vederile privitoare la neîndreptățire, ci sa arătat numai, cum se cuvine și cum află de bine Episcopatul a vorbi la adresa învățătorilor săi, mai vârtos în fața unui Ministru. Apoi tot prin aceasta se combat cei ce au cutezat a trage la îndoială capacitatea învățătorilor, ba chiar și iubirea lor de neam, și să dovedește și mai tare neîndreptățirea prin aceea, că cei mai mari binevoitori ai omenimei nu sunt în Congres unde ar trebui să aibă și ei loc. Și dacă nu sunt invredniciți de atențiune în această privință, sigur sunt desconsiderați.

Stând lucrul astfel, putem fi siguri că marele Șaguna, dacă ar fi știut, că *cei mai mari binefăcători ai omenimei* nu vor incapa în Congrese și Sinoade, în iubirea lui cea mare față de neamul său, sigur ar fi lăsat pentru ei o ușiță deschisă, pe care

să nu o poată închide înaintea lor, cei ce atâta dragoste nefățărită le arată.

Ne mai arată Dl Goldiș că:

„De ani de zile să lucrează la Consistorul din Arad cu febrilă insistență pentru îmbunătățirea sorții învățătorilor și a școlii confesionale peste tot etc. etc. și că pentru situațiunea grea și soarta tristă a școlii și învățătorilor noștri confesionali, nu corporațiunile noastre bisericești poartă vina”, iar pentru dovedirea acestora să provoacă la învățătorii de omenie.

Credem și cunoaștem ce sa făcut la Venerabilul nostru Consistor pentru școlii și învățători, încă de pe când nu era D-sa pe aici și față de cei ce au făcut bine școlii și învățătorilor, am fost și vom fi pururea cu recunoștință, și despre aceasta s'aputut convinge și Dl Goldiș. Dar noi nici nu am afirmat că am fi neîndreptățiți din partea Ven. Consistoriu, și mai vârtos de când în fruntea lui să află un adevărat și imparțial părinte sufletesc.

În ce privește însă insinuațiunea necuviincioasă a D-lui Goldiș, o respingem cu indignare, cu atât mai vârtos, că noi cu noastră între învățători numai oameni de omenie.

Că în sinodul eparhial am fi reprezentați prin trei învățători, o știm, dar știm și aceia, că Dâșii încă nu din considerațiunea față de noi și chemarea noastră, ci pe motive cu totul contrare sau învrednicit de acele locuri. Doară nu cumva vei cuteză a afirma D-le Goldiș, că cercul Lipovei ni l-ai cedat nouă învățătorilor în considerarea recunoștinței ce ne-o păstrezi!?

Că agitațiunea s'a făcut pe motivul *„că e prost planul de învățământ pentru școlile populare”*. Aceasta o zici D-Ta, pentru că noi nu ne am exprimat cu asemenea termeni, nici despre ordul oarelor făcut de D-Ta înainte de aceasta cu 4—5 ani, din care ai lăsat afară studii prescrise de plan, așa că învățătorii nu știau ce să facă, să se țină de planul de învățământ, ori de ordul de oare făcut de D-Ta.

Și dacă vom fi zis undeva că planul nu corespunde așteptărilor noastre, aceasta o susținem din punctul nostru de vedere, ținându-ne și competenți în materie de asemenea natură, și despre aceasta la locul și timpul său vom da samă, dacă ni se va cere. Știm și aceia, cine a făcut numitul plan. Că D-l Goldiș este străin în aceasta chestiune, nu trebuie să o comentăm noi, că silit de împrejurări în Nr. 47 al „Bisericeii și Școlii” a trebuit însuși să revoace ceea-ce a susținut și mi teamă, să nu mai pățască și de aci înainte asemenea cinste. Și ca de încheiere în chestiunea planului, susțin, că el nu este fătul învățătorilor practici.

„Că de ani de zile numai învățători să numesc comisari la examene” și apostrofezi *„că comisarii sau chemat și în anul trecut în*

două rânduri la conferințe pe spesele diecezei spre a discuta chestiuni pedagogice și metodice și a da directive organelor administrative ale diecezei", este adevăr, dar aceasta împrejurare nu combate afirmațiunea că la străini organismul de controlă se compune din cei mai esperti învățători, pentru că organismul de controlă nu constă numai din comisarii de examene, acolo sunt încă scaunele școlare în cari învățătorii resp. directorii sunt membrii naturali, directori școlari sunt numai învățători, inspectori dar cu deosebire subinspectori numai învățători, dar de altcum aceasta sau specificat destul de lămurit în articolul de sub întrebare și nu mai e necesitate de lămurire. Susținem punctul nostru de vedere și încunoștiințăm pe Dl secretar konzistorial, că la noi, privitor la această afacere, dispozițiunile Regulamentului pentru organizarea învățământului din Metropolie, cu toate că s'a votat de înalt. Congr. același încă în 1895 nici acum nu sunt puse pretutindenea în aplicare. În cât pentru spesele diecezei nici nu mai reflectăm, că aici ni se pare prea dureroasă apostrofarea, nu să prea vede consimțământul D-lui secretar în această afacere. De altcum poate se va nimeri o ocaziune potrivită pentru tranșarea ei conform dorinței.

Privitor la trimiterea comisarilor la ezamene, este un bine, pentru care, pe lângă diurna redusă la 1 fl., nu credem să se aștepte om mai potrivit, care să poată reprezenta cu demnitate Vener. Konzistoriu.

În ce privește persoana P. S. Sale Dlui Episcop, ținem de necuviință a se face nici măcar provocare în articoli de asemenea natură. Noi știm și suntem tari în credința că Ilustritatea Sa este și părintele nostru și că îl doare și de noi ca și de ceilalți fii ai bisericei. El însă nu este pus să protejeze în viața noastră constituțională pe unii dintre fii săi contra intereselor celorlalți, după cum am auzit lăudându-se unii la diferite ocaziuni și după cum faci și D-Ta provocare la D-sa cu această ocaziune cu un scop de al câștiga pe partea D-Tale în această afacere, voind a arăta, că noi cu pășirea noastră am fi tras la îndoială buna sa intențiune față de noi și față de cauza noastră.

Apoi să se știe, că chiar cunoscând noi calitățile părintești, imparțialitatea și simțul de dreptate cel caracterizează pe actualul nostru părinte episcop, am aflat timpul de oportun a eși din rezervele noastre de până aci și a ne eluptă îndreptățirea dezconsiderată de aceia cărora până aci numai servii bune le-am făcut.

Ironize-zi Dle Goldiș și afacerea cu anuarul școlar. Zici că pentru că am rubricat un anuar școlar cerut de învățători, mi s'a dat din fondurile diecezane un honorariu cum nu să poate mai splendid de 600 coroane. Că să dovedesc câtă reavoință ai față de mine în spețial, voi descrie faptul adevărat.

Nu e adevărat că am liniat anuarul cerut de învățători, precum nici aceia că pentru un asemenea anuar am primit din fondurile diecezane un honorar de 600 coroane!!

Adevărul e, că eu am compus pe baza cunoștințelor și experiențelor mele un anuar școlar, pe care l-am înaintat Venerabilului Conzistor spre aprobare. Anuarul compus de mine Venerabilul Conzistoriu aflându-l întru toate de corâspunzător, l-a aprobat, și fără a mai fi întrebat, l-a editat și introdus în școalele de pe teritoriul diecezei. Această lucrare a mea, pentru care am fost imbiat cu suma de 1000 coroane din partea unui librar străin din Arad, a adus tipografiei diecezane în prima edițiune (într'un an) suma de peste 1200 coroane venit curat și din această sumă rezultată din lucrarea mea — nu din fondurile diecezane — am fost recompenzat, odată pentru totdeauna, cu suma de 600 coroane.

Acesta e adevărul Dle Goldiș, am fost recompenzat pentru o lucrare a mea — fie cât de modestă — dar care aduce folos material de 1000—1200 coroane tipografiei noastre diecezane an de an.

Tot în formă de batjocură zice dl Golpiș că retrace în publicitate întreg articolul său și se roagă de iertare, dacă autorul, care după D-sa a ostrăvit „*organul periodic oficios*“ al învățătorilor, cu „desconziderarea corpului învățătoresc“, va dovedi într'un singur caz rea voință din partea organelor oficioase, cari sunt puse pentru apărarea intereselor școlai noastre confesionale.

La această provocare răspund cu multă bunăvoință D-lui Goldiș, să cetească de două ori, ceia ce nu a înțeles odată și se va putea convinge, că în desamintitul articlu, nici măcar într'un loc, nu ne plângem de reaua voință a organelor oficioase. Numitul articlu constată răul desconziderării învățătorilor în societatea noastră zicând: „precum în toate, așa și aici suntem impractici“ etc. etc..... apoi: „că noi sigur n'am recuneaste îndreptățirea lor (preoților) și n'am alege pe nici unul, ci am face și cu afacerile bisericesti ca și cu cele școlare“. După cum se vede dară nu este vorbă de organele oficioase, ci de o greșală a noastră a tuturor. Dar totuși ca să satisfac și dorinței speciale a D-lui Goldiș, numai pentruca să vedem ține-se de cuvânt, decumva nu s'a convins de reaua voință a D-sale din cele de până aici, îi mai amintesc un caz: zici D-le Goldiș că fiind și D-Ta dascăl un șir lung de ani, nu ai în lumea aceasta oameni mai dragi ca pe dascălii români, și folosindu-te de această declarațiune amoroasă, în loc să-i sfătuești spre bine și să-i convingi despre pașul greșit ce l-a făcut, îi intrigi contra colegului lor carele a avut curagiul să pună clopot la mătă. Ori este aceasta bunăvoința dela un membru al organismului nostru diecezan?... Dacă mai voiești D-le

Goldiș, mai avem la răvaș altele și mai eclatante, pe cari de astă dată în interesul bunei înțelegeri ce trebuie să ne predominescă, le retăcem.

Prin răspunsul de față, ori cum ni se vor comentă intențiunile, am avut de scop a convinge lumea alarmată despre neexistența primjdiei și a scoate la iveală adevăratele intențiuni a-le D-lui secretar. În cât primejdia ar fi totuși organul nostru, D-lui secretar — după cum am arătat mai sus — îi stă în puțin, a o sista la moment, prin oprirea edării organului nostru. Cel puțin ni se va da ocaziune a cunoaște în raport cu întemeiătorul și pe nimicitorul organului cu mari și frumoase intențiuni.

Și acum ca de încheiere, din parte-ne declarăm chestiunea de încheiată de cumva nu vom fi din nou siliți a eși din rezerve. Pentrucă dorim să se știe: ne lăsăm cu plăcere capacitați, dar terorismul îl respingem cu toate armele ce ne stau la dispoziție, pentrucă numai frică nu purtăm de cauza dreaptă ce o reprezentăm. Și aceasta a trebuit să o observe Dl Goldiș și din legătura ce constată a fi întră articlii organului nostru, în care într'un loc potrivit se zice de cătră un vrednic învățător: „Dar noi nu suntem oameni de rând, să descurajem, noi suntem idealști! Noi avem un ideal, pentru care vom lupta cu fruntea ridicată până la moarte! De se va cere pentru acest ideal cruce, — cruce vom lua! De-l vor răstigni pe unul dintre noi pentru acest ideal, cu toții într'un glas vom striga: aduceți piroane și pentru noi!...

Iosif Moldovan.

Munca și răsplata...

»Ale tale dintru ale tale«.

S'a întâmplat că cu ocaziunea alegerilor de deputați ai congresului național bisericesc din anul acesta, un destoinic și harnic coleg, să fie adus în combinație, făcându-se și oarecare încercare de reușită, în favorul alegerii sale de deputat congresual.

Am fost dedați până aci, să fim numai spectacoli la toate cele ce se făceau în numele școalei, pentru noi — fără noi.

Așa să zice, — și o știe toată lumea, că în congrese se desbat și fauresc condițiunile și mijloacele de viață și existență ale școalei noastre.

Cine oare să fie mai competent a lucra și a purta steagul afacerilor școlare, de cât chiar sufletul aceleia? Cine oare, dacă nu învățătorul?

A fost destul, o încercare modestă, ca șarpele să-și verse veninul! A fost destul ca să ni să spună evaluativul și necompetința, de oarece numai »capete luminate, carte multă și mare iubire de neam« (auzim, auzim) au loc acolo, iar toate aceste însușiri, de unde la dascălime? și receta: »se iasă dintre noi«. (Nici mai mult, nici mai puțin.) Cine? De ce?? Ba, da, să iasă farizeii și lingușitorii... O, suflet milostiv! Cine astfel scrie și grăiește e farizeu întrupat? D'apoi ce? Dascălimea să nu fie înzestrată de Dumnezeu și lege, cu acele drepturi, calități și putere de muncă, de a putea fi însuși faurul mijloacelor și condițiunilor de viață, înaintare și salvare a atelierului său? Nu?? Dară nu!! Ba chiar, are și chemare și datorință! Doar faptele vorbesc! Svedia, exemplu viu! Ei

acolo? Acolo se poate, la noi? Ce? Deputat congressional? Aut? Aut? Celui ce astfel cugetă și scrie, în politică i-sar zice «condeiu sâmbriaș».

Să fim lăsați în pace, barem într'ale noastre, să ne vedem de năcazurile proprii, dacă nu cerem sprijin.

E o rușine a veacului, când toate neamurile civilizate, învrednicesc învățătorimea lor de tributul cinstei ce i-se compete și-i deschid teren de luptă și de muncă în sânul societății lor, bucurându-se învățătorul de poziție înaltă, în valul luptei de existență, alătura cu preotul, profesorul, medicul, avocatul etc.

La noi?... Sărmanii de noi? Îndată ce, cutare învățător încearcă ași elupta poziția, ce i-să cuvine ca ori cărui membru al societății, se găsesc *zâloși*, cari aridică cnota de al zdrobi, ca pe hidra, încă în germină! E bine oare a a? Și până când?? Când e vorbă de sarcină și lucru, cine? învățătorul e bun! -- Are toată cvalificația. Când să vorbește de plată și cinste?... ori-cine! numai el nu, — căci dascălul e *numai* dascăl și el are să tacă, căci «el e mai mic», «el e coada societății»... Oho! Aici stăm și noi! Trebuie să aridicăm protestul nostru puternic, până ce societatea își va reveni odată! Si, în butul supărării ori căruia, vom cere și pretinde loc și poziție în societate, căci oameni suntem și noi și de civilizație — nu Turci!

Nu recunoaștem nici o clasă privelegiată, în timpul luminilor! Da! Plată, nime nu știe să ne deie, ajutoare nimic, (ba ne-am îndatinat a nici nu le mai cere). Venite, ca în palmă, drepturi ca în pustie și nici poziție?! Dar ce, la noi bună-oară, societatea e bun darnică de lucru și muncă, iar recunoștință (dar ce zic) și cinste nu!?

Când să vorbește de noi? Când e vorbă de a să împărți lupta și munca! În colo... De ce coela la examen, să controlează *numai* munca învățătorului, dar *că și-a primit salariul*, nu? De ce în cazul rezultatului slab (fără vre-o conziderare, că își are izvorul afară de compelința și vina învățătorului) să trage la răspundere învățătorul, iar

cel cu neplătirea salariului, nu?? De ce?! apoi suntem buni numai de a împlini porunci, a avea însă drepturi nu?! Până când???

Numai noi suntem cei, cari *trebuie* să executăm ordinele mai înalte și nime alții?? Căutați școlile, căutați-le! Au catihizație? (vor fi având) și dacă n'au, de ce? De ce? De ce nu se caută scăzămintele și lipsele colosale și oribile la școlile noastre — precum și lipsa recvizitelor de învățământ, fără excepție, mai în toată eparhia și doar' Metropolia? De ce? De ce nu s'ar putea pune studiul Economiei ca și catechizatia în datoria preotului, a le propune în școală, fiind tot atât de calificat și competent ca învățătorul, ba pentru acest ram doar și mai expert, având și timp de a se perfecționa, fiind pe lângă fiecare parohie, intravilan, pământ în abundență, pădure etc. De ce? Pentru că doar' învățătorii au mai mult pământ, ori — vorbind în general, — nici o brazdă?

Munca nobilitează, — să se deie deci tuturor de lucru...

Numai așa se poate salva: neamul, școala și biserica!

Mai încet deci cu greul și mai îndălinat cu binele, căci prea ne fudulim!

Petru Costin.

Cântecul dascălului.

*Dascălul e și el rege,
Printre regii domnitori ;
Cu lumina el proteje
Pe poporul viitor.*

*Nici o armă nu e 'n stare
Să 'nfrângă puterea lui:
Alfabetul e mai tare
De cât arma ori și cui.*

*În a s'a împărăție
E lumină tot mereu
Și de noapte nu să știe,
Nici de somn adânc și greu.*

*Ia sub scutul tău, Părinte,
Regele și-al său popor,
Și 'n rezboale lui sfinte
Fă-l în veci învingător.*

Sima Birlea.

Societatea de consum.

Motto: Unei cauze, acei indivizi devin
sacrificați, cari mai curat și mai
desinteresat au înțeles-o; și nu-
mai aceia merită întru adevăr
ca următorii să-i deplângă cu
compătimire.

Omul, cea mai debilă, dar și cea mai puternică
ființă de pe pământ, dela naștere până la moarte e supus
la tot felul de năcazuri și vicisitudini cari vin asupra lui,
și aceste năcazuri și vicisitudini pe unul îl doboară, pe
altul îl întărește sau îl oțelește și mai tare, pentru de a
lupta contra lor; adecă după cum să știe folosi de ta-
lantul cel primit dela Dumnezeu.

Poporul nostru român, din patria aceasta mai ales,
este cercetat de năcazuri și vicisitudini și furtuni, cari
până acum laudă Dlui, nu la doborât, deși ținesc tot spre
slăbirea lui atât în privința spirituală cât și materială.

Știut este, că cultura împreună cu averea, aceste
două, sunt factorii cari ridică și înaintază un popor, căci
dacă este averea de lipsă, se poate câștiga și cultură; ase-
menea dacă este cultura necesară, se poate câștiga și averea,
deși mai cu greu.

Ca să contribuim cât de puțin și noi cei cari
suntem chemați pentru de a lumina poporul nostru, la tot
pasul, la tot momentul binevenit și la ridicarea stărei
materiale a poporului nostru, trebuie să nisuiim într'acolo
da să-l dedăm la păstrare, la cruțare, căci aceasta este
cea mai de lipsă, pentru că știut este: că e mai greu a
păstra averea, de cât a o câștiga.

Unul dintre mijloacele prin care s'ar putea deda
poporul nostru la păstrare și mai buna chivernisire, fără
îndoială este și societatea de consum.

Ce este societatea de consum? Nu este altceva decât asocierea unei grupe mai mari de oameni, ori a unei comune, ori a unui ținut întreg, pentru a ține, respective a ridica o boltă sau o prăvălie, din care fiecare membru al ei se provide cu toate cele de lipsă pentru casă, ori economie, ori breasla sa, fără a recurge la neguțatori străini, cari știut este, că de multe ori, mai ales pe omul nepricepător, îl despoaie cu prețul chiar înzecit.

Dar să trec în merit. Punem cazul: este un ținut constatatoriu din 10—15, ori mai multe comune, și în oarecare comună dintre acestea, care este mai împoporată, sau poate mai în centru, având și târguri de țară și piață săptămânală, se încuibează, ba sau încuibat câțiva jidovași cari au venit cu sacul în spate și cu fluerița în gură, și apoi peste câțiva ani îi vezi numai că își cumpără case, apoi își fac ducheane, ba mai în tot anul îi vezi că măresc și largesc întru îmbogățire, așa că cu timpul, relativ scurt, ei să îmbogățesc așa, în cât își îngerează drept și în treburile private și publice ale comunei, ba mereu, mereu, apucă în mâinile lor chiar și favoruri și putere pe cari le știu apoi exploata în mod uimitor; dar mai în fiecare comună din acest ținut despre care am pus cazul, mai este câte unu, doi sau poate și mai mulți neguțatori, crâșmari de acestia, cari asemenea se învâtesc, căci acești crâșmari neguțatori din acel ținut toți stau în legătură de neam sau de sânge, așa că se poate zice fără exagerare că ei dirigează afacerile acelui ținut, mai ales în ce privește negoțul.

Leac contra acestei exploatări neomenoase în acel ținut nu este altul, decât »societatea de consum«. Adecă se asociază locuitorii creștini din comuna respectivă, ori din două, sau mai multe comune învecinate și după sfătuindu-se între sine cu conducătorii lor firești, să pun în înțelegere cu atare alta societate de consum, care le va da îndrumările de lipsă, sau deadreptul cu societatea de consum din Budapesta așa numită »Hangya«, care până acum are de prezent 471 de societăți în sinul ei și altele

sunt pe cale de înființare, care societate le va da deslușirile de lipsă și ajutorul posibil de a se înființa; ba după ce vor fi înscrși atâția membrii câți se recer pentru de a se putea înființa, societatea respectivă »Hangya« trimite pe speșele sale un concrezut, care venind la fața locului o organizează, alegându-se dintre membrii înscrși o direcțiune constatătoare din cinci ori șase membrii, care direcțiune apoi își alege președinte și cassar din sânul său, iar notar alege dintre membrii acționari înscrși. Președintele este a întregii societăți, asemenea și notarul.

După-ce s'au încasat acțiunile, respective șumele de preț a lor, dela membrii înscrși, care trebuie să fie de cel puțin 4000 ori 5000 coroane, deja se poate înactiva. Să închiriază o localitate de ducheian care apoi se provide cu cele de lipsă (stelaj, pulpit, polițe etc. etc.). Direcțiunea înștiințează pe societatea centrală din B.-Pesta, la care și societatea de consum care se înființează se face membră, cu o acțiune cel puțin la început, iar mai târziu și cu mai multe.

Societatea »Hangya« trimite un secretar de al său în fața locului, care cu direcțiunea și eventual cu mai mulți membrii acționari chibzuesc și compun lista articlilor de negoț, cari sunt mai de lipsă pentru membrii societății, căci trebuie să se știe, că dela societatea de conzum numai membrii ei pot cumpăra și numai ei se împărtășesc de favorul ce poate tinde societatea.

După aceasta se comandează marfa, dela societatea centrală, care după sosire, tot prin acel secretar sau concrezut al centralei »Hangya«, se arângiază în boltă sau prăvălie, și o predă apoi direcțiunei, care de mai nainte și-a căutat prin concurs sau tocmeală și s'a angajat o persoană pricepătoare în ale negoțului.

Această persoană nu e de lipsă se fie tocmai duchenar cvalificat, mai ales la început, când societatea să luptă cu nepraxa.

Pentru cultivarea atăror persoane, societatea »Hangya« încă dă favor prin aceia, că pe atare persoană, care

voeste a fi aplicat ca conducător de ducheau, îl trimite la o cutare prăvălie a societății pe 4 ori 5 săptămâni ca să practiceze și să-și însușească conducerea și vinderea, adică știința necesară pentru o prăvălie, suportând ea jumătate de spese, iar jumătate aceea persoană; se înțelege de sine, că acel individ trebuie mai dinainte să știe scrie, ceti, calculă și vorbească limba statului, pe lângă limba sa maternă.

Conducătorul prăvăliei, după primirea ei dela direcțiune, pe lângă inventar, e răspunzător pentru toată marfa ce să depune acolo, cu cautiunea ce o depune în mâinile direcțiunei, sau dea dreptul la oficiul de dare, sau la societatea centrală »Hangya« în Budapesta.

Așa cum e arangiată societatea, respective prăvălia societății, casariatul îl provide în toată ziua altul și altul membru din societate, care e deobligat în toată seara a predă cassa la cassarul general, care se prezentează cu notarul ori protocolistul ori alt membru din direcțiune și inducând în protocolul de cassă atât venitele de peste zi, cât și spesele, pe lângă numele cassarului de zi.

Deci, aici este și trebuie să fie o controlă de tot severă, strictă și sigură, căci conducătorul ducheaului ori prăvăliei, cum i-se mai zice, nu e iertat să primească bani în mâna lui dela cumpărător, ci el numai umple fi-dulele așa numite »Bone« și le dă cumpărătorului, care cu banii din preună le predă cassarului de zi, iar seara cassariul general face bilanțul de zi, confrontând bonele cu banii încuși peste zi și aflând ceva neregularitate, de loc face înștiințare la direcțiune, care apoi face pașii necesari pentru aflarea neregularității. De aici este deschisă ori ce eroare, ori ce manipulație rea din partea ori cui, căci toți sa controlează unul pe altul și unul pe toți.

Aci am înșirat foarte în general fazele societății de conzum, dela înființare și punerea în practică, până la lucrarea mai departe a ei.

Acum să vedem ce favor, ce ușurare și ajutor dă societatea de conzum membrilor ei?

Primul ajutor ce dă societatea de conzum fiecărui membru al ei, e că după capitalul elocat în acția sa, fiecare membru capătă un interes de 6⁰/₀, apoi din suma de dobândă rămasă, jumătate se împarte între acționari ca dividendă și jumătate se alătură către fondul de rezervă, și capitalul de acțiune rămâne fiecărui membru intact. Dar cel mai mare favor pentru fiecare membru al societății e, că provăzându-se el cu de toate de care are lipsă dela prăvălia sa, totdeauna însuși va putea controla măsurarea dreaptă, apoi negoțul de prima calitate, de-a dreptul câștigat dela fabrică sa, din întâia mână, nu din a 10 sau a 12 mână, așa ca negoțul cumpărat dela neguțatorii din comună, care e deja tocit de atâtea mâni prin câte a umblat.

Societatea de conzum e foarte folositoare pentru omul sărac și pentru aceea, căci îl dedă la păstrare prin mărginirea poștei de credit mare, apoi servindu-i cu negoț efin și bun de prima calitate, cea mai săracă familie care este membră la societate, poate zice fără esagerare, că păstrează 50 până la 100 coroane pe an din vânzarea și cumpărarea ce face la societate. Deci evident este, că societățile de conzum sunt niște instituțiuni binefăcătoare pentru poporul nostru sărac și exploatat în cele economice de negustorașii jidovi după placul lor, apoi mai evidentă este buneta lor și de acolo, că mai în tot locul unde este societate de conzum, nu se încuibă jidovii și cei deja încuibăți își iau mereu, mereu catrafusele, se înțelege după lupte și jertfe destul de conziderabile din partea ambelor părți, dar fără de acestea, oare ce se poate în ziua de azi?

Va zice poate cineva, că la noi Românii nu prea isbutesc întreprinderile de așa natură, ba chiar din oameni cari se chiamă învățați am auzit, că în noi Românii nu este sânge de neguțatori, de oare-ce la vechii nostri strămoși Romani, toată neguțătoria o faceau Grecii și sclavii, abună oară ca la noi acum jidovii, dar aceasta să nu ne descurajeze, căci aceasta e numai așa o frază goală, o

anomalie. Ori să poate închipul așa ceva, că în noi Românii pe lângă atâtea însușiri și calități frumoase numai aceasta să nu fie? De ce Românul să nu poată isbăti și pe calea aceasta, care duce la bunăstare și onoare, cu atât mai vărtos, că și aici să recere încă îndoită omenie, care la noi Românii a fost, este și va fi.

Deci iubiților colegi, faceți și nisuiți într'acolo, ca să se înființeze societăți de felul acesta pe tot locul unde numai se poate, căci pe lângă că mărește și ajută starea materială a poporului, dar prin închegarea și legătura dintre membrii unei societăți, se lățește tot mai tare lumina și cultura, ba și armonia și buna înțelegere se va întări în poporul acesta; deci să înființăm unde numai se poate societăți de conzum și să le conducem și îndreptăm noi înșine, căci nu se recere așa lucru mare, numai buna voință și însuflețire, dar mai multă rezistență față de contrarii acestei idei și instituțiuni binefăcătoare, căci de și nu vom fi răsplătiți aici pe pământ de către oameni, să avem firma credință și speranță, că vom avea răsplătă în ceriu.

Patriciu Coraciu,
învățător.

Informațiuni.

„*Un apel și o alegere*“. Sub acest titlu în Nr. 208, 212 și 214 al „*Tribunei*“ din Arad și Nr. 16 al „*Poporului Român*“ din Budapesta, s'a făcut o discuțiune interesantă între dl profesor preparandial Ioan Costa și redactorul organului nostru, privitor la îndreptățirea învățătorilor de a fi aleși ca deputați la Sinod și Congres. Discuțiunea s'a ivit din incidentul candidării unui învățător la deputăția congresuală, în favorul căruia s'a emanat apele la D-nii preoți și învățători și alți fruntași din tract. Pentru lămurirea afacerii, descriem aici faptul ce a dat anză la discuțiune. Iosif Moldovan învățător în Arad, la stăruința mai multor colegi și la îndemnul unora dintre preoții tractului — cari la diferite ocazii îi îndemnat și asigurat de sprijin, — a emanat un apel către toți învățătorii tractului, întrebându-i, dacă cred de bine a candida la deputăția congresuală un învățător și în cazul acesta, pe care învățător îl propun spre candidare. La acest apel au răspuns Domnii învățători: Ioan Vancu, Nicolau Ștef, Savu Bugar, Savu Mihaș, Nicolau Cristea, Pefru Colțeu, Aurel Drăgan, Mucius Popescu, Ștefan Roja, E Roja, E Cadar, Georgiu Popovici, Ambroziu Costea, Terentie Luțai și Georgiu Petroviciu director școlar în numele învățătorilor din Nădlac. Răspunsul parte în scris, parte prin graiu viu a fost unanim, atât pentru pășirea în acțiune cât și privitor la persoana candidatului. Iosif Moldovan devenit acum interesat personal în afacere, s'a văzut șilit a preda rolul conducător colegilor săi din Arad, cari într'un nou apel au adus la cunoștința învățătorilor rezultatul și li-au atras atențiunea asupra dorințelor ce le au față cu pașul întreprins. Tot dășii au emanat apele către Domnii preoți și fruntași din tract, rugându-i a spriginii și din partea lor dorința învățătorilor. Despre pașii întreprinși, sau făcut raport conferinței confidentiale ținute în Măndruloș, la care — cu excepțiunea învățătorilor din Semlac și Cendul ung. — au luat parte toți învățătorii tractului, cari cu însușetire au luat la cunoștință toate cele făcute, aclamând unanim acum din nou de candidat al lor pe învățătorul din Arad Iosif Moldovan. Dorința învățătorilor de astă dată nu s'au realizat, cu toate acestea rezultatul acțiunei a fost destul de îmbucurător, de oarece învățătorilor li-a succes a câștiga

totalitatea voturilor în Cicir, marea majoritate în Arad, Sobotel și Batania, multe voturi în Măndruloc și cu excepțiunea frunțașei comune Șeitin, toate celelalte comune au onorat în parte cu încrederea lor pe candidatul învățătorilor. Partizanii din Nădlac și Micălaca s'au văzut siliți a se abține dela votare, iar Cenadul unguresc, prin o adresă a asigurat pe candidatul învățătorilor de încrederea lor, promițându-i tot spriginul pentru alegerile de deputat sinodal. Conziderând greutățile începutului, învățătorii nici nu s'au putut aștepta la rezultat mai splendid. Și acum după-ce credem că afacerea și prin discușiunea publică s'a lămurit perfect, putem spera cu siguranță, că în viitor învățătorii vor fi spriginii în această dorință a lor de toți cei ce poartă la suflet cauza școlară și se interesează de cultura neamului românesc.

† *Caz de moarte.* Colegul nostru *Ioan Bustea* învățător în *Socodor*, a trebuit să îndure o grea și ireparabilă lovitură a sortii, prin trecerea la cele eterne a scumpei sale soții *Elisabeta Bustea* născ. *Neagru* în etate de 45 ani și în anul 25 al fericitei sale căsătorii, lăsând în greu doliu pe nemângăiatul său soț cu 3 copii acum orfani de mamă. Dar Dumnezeu care poartă grije și de cele mai neînsemnate vietăți ale lumii, nu va uita nici de întristatul nostru coleg și scumpii săi fii!!!

† *Iustin Popovici* protonotar, iar în timpul mai nou primar substitut al orașului *Giula*, binevoitorul nostru povătuitor cu ocaziunea șcenelor neplăcute din vara trecută, român de inimă și funcționar conștient, a decedat în birou, la masa de scris, în decursul împlinirii agendelor sale oficioase. Însoțească-l în calea sa eternă și simțemintele noastre de recunoștință. Fie-i fărâna ușoară!

Conferințe învățătoresci. Despărțământul protopopesc *Șiria* a reuniunii noastre învățătoresci s'a ținut conferința de toamnă în *Comlăuș* (O.-Szt.-Anna) la 25 Oct. (7 Nov.) a. c. Cu această ocaziune s'a ascultat prelegerea din Aritmetică în școala dlui învățător *Ioan Mladin*. Dl învățător *Teodor Cherechian* din *Galșa* a citit disertațiunea sa: „*Munca înaltă pe om*“, care s'a luat la cunoștință cu plăcere. Agendele impuse de adunarea generală toate s'au executat. Proxima conferință se va ținea în *Corășint*. Conferința a fost onorată de prezența dlui protopop inspector școlar *Mihai Lucuța*.

Despărțământul protopopesc *Buteni*, s'a ținut adunarea de toamnă în *Buteni* la 3/16 Nov. a. c. Prelegere practică cu școlarii a făcut învățătorul *Petru Pirra*. S'au luat dispoziții pentru executarea concluzelor adunării generale și s'au citit și ascultat 3 disertațiuni interesante și anume: „Cunoașterea individualității

elevului ca condițiune principală în educațiune“ de Ioan Roșu inv. Butești: „Cauze cari oprimă chemarea învățătorului“ de Ioan Borlea învățător în Cuied și „Despre învățământul scris cetitului în clasa primă“ de Liviu Dublea învățător în Șilindia. Conferința proximă se va ținea în *Bodești*, Joi după Paști.

Și această conferință a fost onorată de un însemnat număr de onorațiuni în frunte cu protopopul tractual Domnul Ioan Giorgia.

Apărarea tinerimii contra alcoolismului. Înaltul Ministeriu de culte și instrucțiune publică au dat un ordin, prin care provoacă reuniunile tinerimii să lupte cu toate mijloacele contra alcoolismului. Ca mijloace recomandă: luminarea (svătuirea), abstenența (reținerea dela băutură), îngrozirea (arătarea esemplerelor tragice), și exemplul bun. Prelegeri despre relele provenite din beție, despre ruinarea sănătății, pierderea averii etc. ar fi de dorit să se țină pretutindenea și poporului nostru.

Catehismul igienic al școlii. Doctorul francez Roux a alcătuit următorul catehism pentru sănătatea școlarilor: Aerul, lumina, curățenia, aceste sunt doctrinele principale. Lumina este neapărat de lipsă pentru viață, chiar nici plantele nu cresc la întunec. Soarele este cel mai bun nimicitor al microbilor. Curățenia școlii depinde dela curățenia școlarilor. Școlarii trebuie să se scalde cât de des, mai ales vara. Măinile, fața, gâtul, urechile să fie în totdeauna curate, iar unghiile tăiate și părul tuns. Școlarii să nu scuie pe podele, să nu moaie creioanele în gură, pentrucă prin aceasta să răspândește oftica. Măturatul podelelor să se facă cu o pânză udă, sau înainte de măturat să se împrăstie prin școală prav de firiz ud, ca să nu să poată arădica pulberea prin aer, căci aceasta conține microbi de oftică din scuipații uscați. Școlarii să nu-și schimbe prlăriile. să nu bea nici un fel de beutură spirtuoasă și să nu fumeze, căci numai așa își vor păstra sănătatea și facultățile intelectuale nevătămate.

Octavian Goga, admiratul nostru poet, a fost primit în audiență de regina României, care este atât de încântată de produsele d-lui Goga, în cât a promis că va traduce însa-și aceste poezii în limba germană. Dl Goga, la rugarea damelor române din cea mai înaltă societate a Bucureștilor, a ținut o conferință publică, în care a cetit mai multe din poeziile sale, fiind admirat de auditori. Volumul poeziilor sale are o trecere ne mai pomenită. Să zice că într'o singură lună au trecut peste 1500 exemplare. Ar fi de dorit, ca această carte să nu lipsească de pe masa nici unui învățător.

„*Dreptatea*“ este titlul unei reviste culturale, apărută din nou în Braşov. În Nr. 2, apărut în 14/23 Decembrie, „Dreptatea“ într-un articol de fond sub titlul „*O dorinţă justă a învăţătorilor noştri*“, arată foarte lămurit îndreptăţirea învăţătorilor de a fi aleşi în toate corporaţiunile bisericeşti, dar mai vârtos în senatele şcolare dela conzistoarele diecezane. Atragem atenţiunea învăţătorilor noştri. Preţul abonamentului e 5 cor. la an.

„*Foaia diecezană*“, organ oficios al diecezei Caransebeş, se trimite gratuit Reuniunii noastre. Esprimăm şi pe această cale mulţămita şi recunoştinţa noastră.

Geografie nouă de Iuliu Vuia, a apărut în editura librăriei Ciurcu din Braşov. Acest manual bogat, provăzut cu multe ilustraţiuni, conţine întreg materialul prescris pentru şcoalele populare, va face bune servicii învăţătorilor şi şcolarilor. Preţul 70 fil.

Solvirea taxelor: a) Taxa de membru al reuniunii au solvit-o: Ioan Borlea 3 cor., Liviu Dublea 5 cor. Ioan Roşu 2 cor., Petru Cociu 3 cor., Patriciu Covaci 3 cor. b) Pentru organul reuniunii: Ioan Crişan 2-70 fil.

Apel. Despărţămitele restante sunt rugate a înainta raport despre conferinţa de toamnă, şi în speţial ne rugăm de lista de abonament, ca să putem arangia meritorial — în proxima şedinţa de comitet — chestiunea organului reuniunii.

Actz. Diplomele sunt gata şi se pot primi la prezidiul reuniunii în Arad. Cele ne arădicate personal, se vor înmanua pe sfintele sărbători prin postă.

Comitetul reuniunii este convocat în şedinţă extraordinară pe Joi în 4 Ianuarie 1906 (22 Decembrie 1905) în şcoala centrală din Arad. Obiecte: a) *Dispoziţiuni cu privire la organul reuniunii*. b) *Rescriptul Venerabilului Conzistoriu în chestiunea bibliotecilor parohiale*. c) *Afaceri curente*. *Iosif Moldovan* m. p., v., preşedinte. *Dimitrie Popovici* m. p., secretar. *Invitări speciale* nu se fac.

Sărbători şi an nou fericit dorim colegilor şi la toţi binevoitorii şi spriginitorii şcoalelor române!!!

Cel mai răspândit ABCdar român din patrie.

A apărut în a V-a ediție ABCdarul de Iosif Moldovan și consoții.

transformat și prelucrat din nou după ortografia Academiei Române.

Aprobat de Venerabilele Conzistoare din Arad și Caransebeș, se poate procura dela tipografia diecezană din Arad.

Prețul 40 fl.

Consemnarea

*manualele recomandate prin Venerabilul Consistor pentru
întrebuințare în școlile confesionale din dieceza Aradului,
pentru anul școlar 1905—6.*

1. Istorieare morale I.	de : Dr. P. Barbu, prof.	30 fl.
2. Istorieare biblice II.	" " " "	30 "
3. Istorieare biser. III.	" " " "	30 "
4. Catichis IV.	" " " "	40 "
5. ABC carte de cetire,	de : Iosif Moldovan și consoții .	40 "
6. A doua carte de cetire,	de : Iuliu Groșor. și consoții	40 "
7. A treia carte de cetire.	" Nicolau Ștef și consoții	60 "
8. Carte de învăț.	pentru școlile de repetiție de I. Vuia	1.50 "
9. Gramatică	de : Maxim Pop	50 "
10. " "	Ioan Petran, p. I.	30 "
11. " "	" " " " II.	60 "
12. Curs practic de Ist. literaturii rom.	de : Iosif Stanca	40 "
13. Limba maghiară, I.	de : I. Groșorean și I. Moldovan	50 "
14. " "	" " " " II. " " " " " "	50 "
15. Magiara	de : Iuliu Vuia	60 "
16. Exercițiile intuitive magiare rom.	de : Ioan Vancu	50 "
17. Aritmetica,	de Arseniu Vlaicu partea I.	44 "
18. " " " " " "	" " " " II.	50 "
19. " " " " " "	" " " " III.	60 "
20. Geometria,	de : Dometiu Dogariu	50 "
21. Geog. com. Arad,	de : D. Medrea	70 "
22. Geografia patriei și elem. din geog. univ.	de : I. Dariu	0 "
23. Geog. pentru școlile popor. partea I.	de : V. Goldiș	70 "
24. " "	" " " " II. " " " " " "	50 "
25. Geog. Ungariei și elem. din geog. gen.	de : Dr. N. Pop	60 "
26. Ist. pat. în leg. cu ecen. epoc. din Ist. gen.	de : V. Goldiș	60 "
27. " Ung. și elem. din Ist. gen.	de : Dr. Nicolau Pop	40 "
28. Istoria naturală	de : Iuliu Vuia	60 "
29. " "	" " " " I. Tuducescu	40 "
30. Economia,	de : I. Goorgescu	60 "
31. Fizica,	de : I. Dariu	60 "
32. Constituția,	de : V. Goldiș	40 "
33. " "	" " " " I. Vuia	40 "

Întrebuințarea de manuale diferite din același obiect
și în aceeași clasă e strict oprită.

